

Riitta Turunen (red.): Naisnäkökulmia oikeuteen

(Kvinnoperspektiv på rätten). Gaudeamus förlag, Helsinki 1992. 248 sidor.

ANMELDT AV NIKLAS BRUUN

Det är ett känt faktum att den kvinnorrättsliga forskningen i Finland legat på efterkälken jämfört med situationen i Norge och Danmark, som klart varit de nordiska föregångsländerna på området.

En intressant fråga är varför det blivit så. Jag menar nämligen att man generellt kan hävda att kritisk rättsforskning i Finland både kvantitativt och kvalitativt väl kan hävda sig i en nordisk konkurrens.

Förklaringarna till kvinnorrättens situation bör säkert sökas såväl på ett utomrättsligt som på ett inomrättsligt plan. På det utomrättsliga planet kan hänvisas till att den politiska kvinnorörelsen i Finland varit välintegrerad i traditionella politiska partier och statsorgan samt att vi i Finland saknar en motsvarighet till den brytningsperiod, som uppstod då kvinnorna under 70-talet gjorde sitt massintåg på arbetsmarknaden i Skandinavien. Som känt har kvinnorna i Finland deltagit i lönearbete (heltidsarbete) allt sedan II världskriget.

De inomrättsvetenskapliga faktorerna är intressanta. Kvinnorrättens utgångspunkt är ju att ett snävt rättsdogmatiskt perspektiv inom ramen för traditionella rättsområden inte räcker till. Det som utmärker den kvinnorrättsliga forskningen har enligt min uppfattning varit ett rättssociologiskt per-

spektiv (utgångspunkt i kvinnors verklighet), ett tvärjuridiskt perspektiv och ett ideologikritiskt perspektiv.

I synnerhet den norska kvinnorrätten har arbetat inom den starka rättssociologiska traditionen i Norge. Det är inte otänkbart att rättssociologins svaga ställning i Finland också delvis gjort det svårt för kvinnorrätten att få fotfäste.

Inte desto mindre har det småningom vuxit fram en grupp rättsvetare som i Finland arbetar utgående från uttalat kvinnorrättsliga frågeställningar.

Denna grupp står bakom boken "Naisnäkökulmia oikeuteen", som är en antologi skriven av sju forskare. *Kevät Nousiainen* skriver om rätten som system och kvinnans vardagsliv. *Lüsa Nieminen* om grund- och människorättigheters könsbundenhet (se hennes artikel *Från objekt till subjekt* i *Retfærd* 58), *Anja Nummijärvi* analyserar reglering av lön- och arbetslöshetsförmåner. Vidare innehåller boken två kapitler i familje- och barnrätt, skrivna av *Anu Pylkkänen* respektive *Kirsti Kurki-Suonio*. *Soile Pohjonen* behandlar våld mot kvinnor (se hennes artikel i detta nummer av *Retfærd*) och *Katarina Petrell* reklam och jämställdhet.

Boken är avsedd att användas som lärobok. Å andra sidan utgör den ingen syste-

matisk helhet, utan varje skribent skriver om frågor som hon själv forskar eller har forskat i.

Boken är alltså ett slags smörgåsbord i finsk kvinnorrätt och författarna har också något olika teoretiska och metodologiska utgångspunkter. Detta är naturligt och det är motiverat att i en lärobok visa att också kvinnorrätten kan basera sig på flera olika grundpostulat. Å andra sidan blir boken relativt splittrad. Författarna har själva varit medvetna härom och *Kevät Nousiainen* har därför skrivit ett skilt introducerande kapitel där hon placerar in de olika artiklarna i en helhet. Hon glömmer inte ens att påpeka att forskarna har haft roligt (också) då de utfört sin forskning.

Det introducerande kapitlet borde dock ha varit betydligt mer ingående och pedagogiskt för att boken som helhet skall fungera som lärobok. Nu blir den svårtillgänglig och svårpenetrerad (som kvinnorrättsligt alster), trots att vissa enskilda artiklar är relativt lättlästa. De specifikt kvinnorrättsliga frågeställningarna kunde pedagogiskt ha lyfts fram mera och diskuterats i varje artikel. Detta hade även varit motiverat med tanke på att flera av artiklarna till sitt centrala innehåll avrapporterats i tidigare sammanhang.

Bokens mest välskrivna och intressantaste bidrag är *Kevät Nousiainen*'s långa artikel om förhållandet mellan rättssystem och kvinnligt vardagsliv. Här bygger *Nousiainen* i ljuset av strukturalistiska språkteorier och Fredric Jamesons semiotiska fyrfält vidare på en rättssociologisk tradition, som

menar att kvinnors verklighet ser annorlunda ut än männens. Den välartikulerade teoretiska analysen följs upp av en rad konkreta antydningar om hur man metodologiskt kan angripa kollisioner mellan "rätten" och "vardagslivet". Artikeln väcker omedelbara förväntningar på en undersökning, som kan realisera det ambitiösa program *Nousiainen* bygger upp.

Ett intressant drag som framkommer i artiklarna är att författarna är ytterst tveksamma och ambivalenta, då det gäller att framställa rättspolitiska krav. *Petrell* skriver att lagstiftningen måste påverka attityder. *Pohjonen* förordar kriminalisering av våldtäkt inom äktenskap. I övrigt levereras väl underbyggd kritik av domstolar (*Nieminen och Kurki-Suonio*) och olika administrativa organ (*Nummijärvi*) utan att artiklarna reflekterar på hur förändringar eventuellt kunde fås till stånd. Boken präglas kanske av en överdriven rädsla för att presentera egna åsikter och kontroversiella förslag. Det är som om etiketten "kvinnorrätt" gjort skribenterna ytterst försiktiga att föra fram något, som kunde användas mot kvinnorrätten.

"Naisnäkökulmia oikeuteen" är inspirerande läsning. Författarna är seriösa forskare, som presenterar väl underbyggda analyser. Det är att hoppas att flera av dem kan göras tillgängliga för en nordisk publik i lämpliga sammanhang, t.ex. Retfærd.

Författarupplysningar:

Niklas Bruun, professor i handelsrätt, Svenska handelshögskolan, Helsingfors.